

153. Van Dale, de letters W (6), X en Y

1. Maizenavla (maïzenavla) versierd met dotjes geklopt eiwit noem je Kaapse wolken. De zon scheen aan een wolkeloze hemel. In een wolkenatlas staan alle wolkvormen. Het wolkengeslacht is een specifieke soort van wolken in de verschillende wolkenfamilies, zoals altocumulus en cirrostratus. Werkt een wollenaar in een wollenstoffenfabriek? Wonderolie (castorolie, purgeerolie, ricinusolie) komt uit de wonderboom (ricinus, ricinusboom, djarak). Een zekere diepzee-inktvis wordt wonderlamp genoemd. Een wondnaad is een suture. Het wonderzwaard van koning Arthur heet Excalibur. Het Woningfonds is een Vlaamse instantie. Een wood is een golfclub met houten kop. De achterhaalde Woonruimtetwet van 1947 geldt thans niet meer.
2. Een wozoco is een woon-zorgcomplex. Fetisjisme is een zekere verering. De woorden in een syntagma horen bij elkaar. De tantebetjestijl heeft met inversie, woordverplaatsing, te maken.
3. De WOR [wee-oo-èr of wor] is de Wet op de ondernemingsraden en een work is een gewestelijke kikvors. De boomwurper is een Noord-Amerikaanse slingerplant die bomen verstikt, bijvoorbeeld de rubberboom en de Aziatische banyan. Het is ook de naam van bepaalde ficussoorten.
4. "Fuck you, woordneuker", zei hij en hij maakte een fuckgebaar (Jaarboek 2009). Een woordeloze of woordenarme woordenbrij bestaat beslist niet.
5. Een skyscraper is een wolkenkrabber. Wolmaniseren en wolmanzout heten zo naar Wolman.
6. Een vliegtuig kan in een remous [ru-moe] raken. Een wormaneurysma is een bepaalde misvorming van de aorta door parasitaire larven. Santonine verdrijft ingewandswormen. Het heidens wormkruid heet ook wel guldenroede.
7. Worship is een gospelmuziekstroming. Een goed alternatief voor de uitdrukking 'meneer Van Dale wacht op antwoord' is 'mijn vader draait worsten op aarde'. Jiu-jitsu is Japans worstelen, maar catch-as-catch-can zeker niet. Het worstkruid is de marjolein. Een worstenmaker maakt geen worstenbroodjes. Shoarmakruiden zijn iets heel anders dan het nicotiaanse of Virginisch kruid.
8. Wort is een grondstof voor alcohol. De ipecacuanhawortel is de spellingrijkste in zijn soort en kent zijns gelijke dus niet. Mycorrhiza is wortelschimmel. Zij moet naar de Wouden. Wat moet ze daar dan?
9. Een dryade is een woudgeest (bosnimf). Uri, Schwyz, Unterwalden en Luzern zijn de Woudkantons.
10. De would-becharmeur [GB] kon mij niet bekoren. Een milaan of wouw kun je zien vliegen.
11. De WOZ-waarde [wee-oo-zet] was te hoog. Wr's [wee-èrs] zijn wereldrecords, de WPO [wee-pee-oo] is de Wet op het primair Onderwijs. Een wratduif is een valkenet, een kanteloep (kantaloep) is een wratmeloen. Nemesis is de wrekende gerechtigheid. De wrijvingsmeter is door Musschenbroek uitgevonden. Dat wrochtsel (gewrocht) had hij gewrocht. WST [wee-ès-tee] is de genormaliseerde valuta-aanduiding voor de tala, de munteenheid van West-Samoa en de Tokelau-eilanden. WTC [wee-tee-see], WTO [wee-tee-oo] en de GATT [gat, g als bij 'goal'] hebben allemaal met de handel te maken. Een wubo [wuu-boo] is in Nederland een waarschuwingsinstallatie bij uitzichtbelemmerende objecten. Lascief ben je, lasciviteit bezit je, als je wulps (dartel) bent.
12. De shime-waza is de wurggreep bij judo. Wushu [woe-sjoe] is de verzamelnaam voor verschillende Chinese vechtsporten. WVC [wee-vee-see] was in Nederland een ministerie, WVR [wee-vee-èr] was het Wegenverkeersreglement, de WW [wee-wee] is de Werkloosheidswet (of de Wegenwacht), een WW-draad is een zekere schroefdraad (de Whitworthschroefdraad), een WW'er is iemand die een uitkering ontvangt krachtens de Werkloosheidswet, het WWF [wee-wee-èf] is het World Wildlife Fund en het www [wee-wee-wee] is het world wide web.
13. Een van de internetprotocollen is http (hypertext transfer protocol). Een WORM – write once, read many (times) – is een vorm van een informatiedrager. Een x-aantal X'en is een onbekend aantal onbekende personen.

14. De xantippe met haar X-benen, die het onderscheid tussen x- en y-as niet kende, had een X-chromosomale afwijking. Ze deed een notering xd [iks-dee], ex dividend. Het element xenon heeft als symbool Xe [iks-ee] . De x-factor van xiang qi (een Chinees schaakspel) is niet uit te leggen. De ecstasytabletten (afgekort: xtc-tabletten) werden ontdekt met x-stralen. De aanduiding XO [iks-oo], extra old, is beter dan VVSOP [vee-vee-ès-oo-pee]. Wat XS [iks-ès], XXL [iks-iks-èl] en XXXS [iks-iks-iks-ès] betekenen, kunt u wel raden. Antwoord: extra small, extra extra large en extra extra extra small. Van xylitol, de zoetstof, moet je niet te veel binnenkrijgen. De ypsilon heet ook wel i-grec of Griekse y. Zet je yamswortels als aardappelen op het menu? Yips bij golf is heel vervelend. De yogi en yogini waren samen dolgelukkig.

15. De yuccamot zit niet op yuca (maniok), maar bestuift de yucca. Een yuko is een score van een half punt bij judo.

Rein Leentfaar